

Onsdagen den 11 Februari 1874.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades 4 protokollsutdrag för den 7 dennes och protokollet för den 29 sistlidne Januari, f. och e. m.

Grefve Wachtmeister, Hans: Jag får anmäla min ankomst till Riksdagen.

Företogs val af sju ledamöter i Riksdagens Särskilda Utskott för behandling af frågor rörande en förbättrad skogshushållning; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Asplund		med 71 röster,
„ Häggström	„	71 „
„ De Maré	„	70 „
„ Hammarhjelm	„	68 „
„ Leijonancker	„	37 „
„ Falk	„	36 „
„ Reutersvärd	„	36 „

Företogs val af tre suppleanter i Riksdagens Särskilda Utskott för behandling af frågor rörande en förbättrad skogshushållning; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Croneborg		med 61 röster,
Grefve Wachtmeister, A. F.,	„	36 „
Herr Meijer	„	36 „

sedan genom lottning mellan de ledamöter, som erhållit 36 röster, blifvit bestämd den ordning, i hvilken de skulle som suppleanter ingå.

Företogs val af sex revisorer för deltagande uti innevarande års granskning af Statsverkets, Riksbankens och Riksgälds-kontorets tillstånd, styrelse och förvaltning; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Kammarherren Grefve N. M. G. Gyldenstolpe	med	77	röster,
Kaptenen A. F. Lind af Hageby		77	”
Domprosten P. Sjöbring		77	”
Bruksegaren H. P. P. Tamm		77	”
Kaptenen A. M. Lindgren		76	”
Godsegaren Grefve G. Wachtmeister		45	”

Företogs val af tre suppleanter för innevarande års revisorer af Statsverkets, Riksbankens och Riksgälds-kontorets tillstånd, styrelse och förvaltning; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Kaptenlöjtnanten, Grefve M. Lewenhaupt	med	49	röster,
Direktören J. G. Clason		49	”
Bruksegaren E. M. Sederholm		47	”

sedan ordningen mellan de begge förstnämnde blifvit genom lottning bestämd.

Företogs val af två revisorer för granskning af Riksbankens afdelningskontors i Göteborg räkenskaper och förvaltning, och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Rektorn G. E. Widell	med	33	röster,
Kaptenen P. Virgin		21	”

Företogs val af två revisors-suppleanter för granskning af Riksbankens afdelningskontors i Göteborg räkenskaper och förvaltning; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Grosshandlanden James Hammarberg	med	28	röster,
Godsegaren Ivar Wijk		25	”

Företogs val af två revisorer för granskning af Riksbankens afdelningskontors i Malmö räkenskaper och förvaltning; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Konsuln Johan Dieden	med	36	röster,
Ryttmästaren G. E. O. Svedenborg		36	”

Företogs val af två revisors-suppleanter för granskning af Riksbankens afdelningskontors i Malmö räkenskaper och förvaltning; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Filosofie Doktorn C. O. Ruth med 37 röster,
Kaptenen Elof Möller " 27 "

Företogs val af två revisorer för granskning af Riksbankens afdelningskontors i Wisby räkenskaper och förvaltning; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Öfverstelöjtnanten C. E. af Chapman med 34 röster,
Konsuln Carl Stenberg " 33 "

Företogs val af två revisors-suppleanter för granskning af Riksbankens afdelningskontors i Wisby räkenskaper och förvaltning; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Kyrkoherden Sigurd Gustafsson med 27 röster,
Apotekaren C. J. Marelius " 26 "

Företogs val af två revisorer för granskning af Riksbankens afdelningskontors i Luleå räkenskaper och förvaltning; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Tullförvaltaren C. E. Tengstedt med 29 röster,
Kollegan Axel Lundström " 29 "

Företogs val af två revisors-suppleanter för granskning af Riksbankens afdelningskontors i Luleå räkenskaper och förvaltning; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Postmästaren N. L. Amnéus med 16 röster,
Konsuln O. Häggbom " 16 "

sedan ordningen dem emellan blifvit genom lottning bestämd.

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 4 och 7 dennes bordlagda Ut-låtande n:o 3, i anledning af verkställd granskning af Riksdagens Justitie-ombudsmans embetsförvaltning.

Grefve Mörner, Carl Göran: Justitie-ombudsmannens embetsberättelse har denna gång blifvit så sent tryckt och vid riksdagen utdelad att tiden ej för mig varit tillräcklig att före berättelsens remitterande till Lag-Utskottet af densamma taga kännedom, och jag har derföre ej heller vid remissen kunnat dervid göra några erinringar. Helst hade jag äfven sett att jag nu kunnat undvika detta, men i berättelsen förekomma uppgifter, förutsättningar och antaganden af den beskaffenhet att det är för mig en pligt att icke genom min tystnad låta dem antaga naturen af erkända sanningar.

Uti Lag-Utskottets utlåtande pag. 6, omförmäles, att Justitie-ombudsmannen hos Kongl. Maj:t gjort underdånig framställning derom, att, såsom i fråga om Hofrätterna redan skett, Kongl. Maj:t täcktes låta utfärda arbetsordning för Kammarrätten särskildt eller i sammanhang med förnyad instruktion för samma embetsverk. Om dessa ord hade innefattat en uttömmande redovisning för hvad Herr Justitie-ombudsmannen i sin berättelse behagat yttra om ifrågavarande embetsverk, skulle jag icke hafva besvärat Kammaren med något andragande, helst Kongl. Maj:t genom nådig remiss af den 5 Juni sistlidna år anbefallt Kammarrätten att inkomma med underdånigt utlåtande öfver den väckta frågan om utfärdande af ny arbetsordning för embetsverket, och denna fråga för närvarande är beroende på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning och afgörande, sedan Kammarrätten under den 30 sistlidne Januari afgifvit sitt, nu mera jemväl till Kongl. Maj:ts Finans-departements expedition inkomna utlåtande. Att Kammarrätten uti detta utlåtande, deruti jag, som vid den tid, då ärendet föredrogs, var af sjukdom hindrad att lemna mina rum, icke deltagit, enstämmigt utan all meningsskiljaktighet, uttalat åsigtter, öfverensstämmande med dem, som igenfinnas i mitt till Herr Justitie-ombudsmannen för något mera än ett år sedan afgifna svaromål, torde emellertid förtjena någon uppmärksamhet.

Hvad som nu uppkallat mig är, att Herr Justitie-ombudsmannen uti den i embetsberättelsen intagna, på 11 sidor, eller från och med pag. 69 till och med pag. 80, gående redogörelsen för sin framställning motiverat densamma med anförande af *subjektiva föreställningar och förmodanden*, lika afvikande från sanna och verkliga förhållandet, som föga fördelaktiga för det embetsverk, hvilket jag ännu har den äran att tillhöra, och för mig såsom dess chef. På sidorna 76 och 77 medgifver Herr Justitie-ombudsmannen, att en stor tillökning i göromålen obestriddligen inträffat i Kammar-rätten under de senaste årtiondena, och att en stor arbetsprodukt vunnits för godt pris, men antyder pag. 76 medelst ett tankstreck, att följden varit ett vackert resultat endast i *arbetsberättelserna*, och förklarar vidare, pag. 77, att det *ej vore möjligt* att arbetet på senare tiden varit afpassadt efter arbetskrafterna, och att, då expeditionen af Kammarrättens beslut och utslag fått stå tillbaka för föredragningen, hade någon vinst af det iakttagna förfaringssättet ej uppstått för dem, som haft mål och ärenden hos Kammarrätten; hvarefter Herr Justitie-ombudsmannen (pag. 78 och 79) utvecklar huru han, då han skolat göra sig reda för *möjligheten* af det genom arbetsberättelserna ådagalagda förhållande af ständigt ökade produkter, åstadkomna af samma arbets-

krafter, föreställt sig att med arbetet inom Kammarrätten tillgått, och hvilket, såsom utgörande kärnpunkten i Herr Justitie-ombudsmannens deduktion, jag torde få ordagrannt uppläsa för att ej utsetta mig för förebräelsen att hafva förvrängt hans ord. De lyda sålunda:

“Jag föreställde mig att i Kammarrätten på senare tiden så tillgått, att i den mån de handläggning kräfvande målens och ärendenas mängd mer och mer tilltagit, i samma mån hade verkets nitiske styresman mer och mer pådrifvit ärendenas föredragning. Dag på dag hade mål på mål föredragits, beslut på beslut fattats och de stunder på dagen, då session ej hållits, ledamöternas tid uteslutande varit upptagen med inläsning af mål till följande dagars föredragning. Sedan på detta sätt en tid fortgått, hade det ändtligen befunnits nödigt att tänka på de många beslutens vidare handläggning, justering och expedierande. Utan tvifvel måste då hafva inträffat, att, när föredraganden skolat med de i afgörandet delaktige ledamöterna i Rätten justera de många besluten, han tidt och ofta nödgats ånyo läsa handlingarne för att vara säker att icke under sin egen föredragning af andra mål eller åhörandet af kamraternas föredragning af mål, som under melantiden blifvit afgjorda, hafva förgätit den särskilda beskaffenheten af det, som då vore i fråga, och lika ofta, om icke oftare, torde det hänt, att de, med hvilka beslutet skulle justeras, förlorat sammanhanget af saken, så att det varit nödigt för föredraganden, att i kamraternas minne återkalla hufvudpunkterna af densamma, d. v. s. ånyo föredraga saken till justering. Efter justeringen komme sedan besluten i stor mängd på en gång till de fåtaliga expeditionshafvanden för utskrifning af de ineliggande exemplaren, hvilket arbete af nyss antydda orsak tagit sin runda tid; och lyckan hade varit god, om icke, när, efter nämnda tids förlopp, det utskrifna exemplaret af utslaget eller beslutet legat framför den i sakens afgörande delaktige rättsledamoten till underskrift, denne ännu en gång måst gå tillbaka till handlingarne, för att återkalla den föreställning om sakförhållandena, han hade i afgörandets stund. Denna upprepade föredragning och handlingarnes omläsande gång efter annan skulle kunna anses böra hafva ledt till sakernas så mycket grundligare öfvervägande och pröfning; men när dessa voro många, ja, för många i förhållande till ledamöternas antal, måste ett slikt arbetssätt, på samma gång det föranledde tidsspillan, öfver höfvan slita på de arbetandes krafter och verka slappande på deras uppmärksamhet. Redan den första föredragningen af ett mål, påverkad af den rådande brådskan, finge gå fortare än nyttigt vore för de dervid förekommande omständigheternas noggranna upplysning och begrundande samt beslutets mogna öfvervägande, grundliga motiverande, tydliga och klara affattande; och hvad derutinnan bruste, godtgjordes icke lätteligen vid justeringen, när dervid sakernas öfverväldigande mängd vore densamma, brådskan lika stor och återuppreparandet af sakernas under tiden förgättna hufvdomständigheter inkräktade på den ändock knappt tillmätta tiden för beslutens granskning. Om följden häraf — hvad jag dock af förut anförda skäl icke ville undersöka och följaktligen

ej heller påstå — blifvit mindre väl begrundade, motiverade och af-fattade beslut, borde sådant icke väcka förundran.“

Under antagande att Herr Justitie-ombudsmannen *ej irrat sig i den förutsättningen* han *sålunda bildat sig om arbetenas bedrivande inom Kammarrätten*, uttalar han sedermera, pag. 79, *det omdöme*, att ett dy-lykt arbetssätt, utan att åstadkomma någon verklig nytta, endast tjenat att för mycket slita på arbetskrafterna och menligt inverka på arbetsprodukternas beskaffenhet, och villigt medgifver jag att, om det i Kammarrätten tillgått så bakvänt, som Herr Justitie-om-budsmannen föreställt sig, och ingen rättelse skett, kunde menliga följder i mera än ett hänseende deraf uppstått, men till skingrande af Herr Justitie-ombudsmannens dystra fantasibilder anhåller jag att ur Kammarrättens utlåtande få meddela hvad deruti yttras om det arbetssätt som iakttagits, samt följderna deraf. Detta lyder, som följer:

“På sidan om den egentliga frågan har — — — — —

I anledning häraf anhåller Kammarrätten få meddela, att till följd af det under sednare åren alltmer tilltagande antal af till em-betsverket inkomna mål, Kammarrättens ledamöter väl genom ett syn-nerligen ansträngande arbete och med uppoffring äfven i ej ringa mån af den ledighet, de enligt instruktionen för Kammarrätten varit berättigade att åtnjuta, ansett sig böra söka att, såvidt det varit dem möjligt, förekomma att de inkomna målen ej fingo alltför länge hvila oaf-gjorda; men att vid föredragningen af målen instruktionens föreskrift i dess 30 §, att dervid referenten borde hafva sin tanke skriftligen författad, i regeln alltid blifvit iakttagen, hvarigenom, när öfrige le-damöter deruti instämt, och äfven der skiljaktliga meningar uppstått, någon vidare öfverläggning vid justering af besluten icke varit er-forderlig eller egt rum annat än undantagsvis för något mål af mera invecklad eller vidlyftig beskaffenhet, hvilket med afseende å arbets-sättet inom kollegiala embetsverk icke lär kunna i något sådant undvikas, samt att, äfven om, såsom Justitie-ombudsmannen tillika anmärkt, genom den forcerade föredragningen expeditionernas upp-sättande och utskrifvande understundom i anseende till den fåtaliga kanslipersonalen icke kunnat medhinnas inom tid, som varit önskelig, det af honom klandrade sättet att tillvägagå i allt fall ostridigt medfört för part den fördel, att han till följd deraf erhållit Kammar-rättens beslut vida förr än som eljest skulle varit förhållandet; med föranledande af hvilket allt det synes Kammarrätten, som hade Ju-stitie-ombudsmannen bort finna sig uppmånat att lemna Kammar-rättens verksamhet ett helt annat vitsord, än det, som uti hans un-derdåniga skrifvelse kommit embetsverket till del.

“ Af det nu upplästa yttrandet framgår att något sådant hejdlöst påskyndande af *föredragningen* icke egt rum, som Herr Justitie-om-budsmannen antagit ligga mig till last, utan att deremot i de före-dragna ärenderna bestämda och behörigen öfvervägda beslut verk-ligen fattats, och att vidare öfverläggning vid justering af besluten endast undantagsvis egt rum för något mål af mera invecklad eller

vidlyftig beskaffenhet, samt att enligt Kammarrättens öfvertygelse, det iakttagna förfaringssättet *ostridigt* medfört fördel för parten. Herr Justitie-ombudsmannen säger visserligen, pag. 79, att han vid den *förutsättning*, han bildat sig om arbetenas bedrivande inom Kammarrätten, icke tillåtit sig *teckna på fri hand*; men nu upplästa yttrandet utgör på samma gång ett tydligt bevis deruppå, att det icke varit af någon bland Kammarrättens ledamöter, som han dervid varit vägledd, som detsamma ådagalägger, att den källa, hvarutur Herr Justitie-ombudsmannen må hafva öst, varit lika grumlig som otillförlitlig. Om han i stället behagat blott någon enda gång begagna sig af den genom § 8 i hans instruktion honom tillagda rätt att öfvervara Kammarrättens öfverläggningar och beslut, skulle han säkert hafva besparat sig sjelf obehaget att framkomma med de många om misstag vittnande antaganden och förutsättningar, som han låtit i sin berättelse inflyta, och om Herr Justitie-ombudsmannen haft godheten meddela mig sina tvifvel och sina förmodanden, skulle det hafva varit mig ett nöje att med upplysningar gå honom till handa. Jag skulle då hafva blifvit i tillfälle för honom utreda huru hvad han ansett omöjligt blifvit åstadkommet icke genom något trolleri eller andra demoniska konstner, utan genom helt naturliga och, enligt mitt förmenande, tillåtna medel. Dessa hafva hufvudsakligen bestått uti *förenkling i åtskilliga hänseenden af expeditionssättet till förminskande af arbetet så för ledamöterna, som för de expeditionshafvande, införande af en lämpligare fördelning emellan kansli-personalen af tjänstgöringen vid protokollet; samt denna personals befriande från renskrifnings-bestyrt*. I det förstnämnda hänseendet eller *hvad förenklingen af expeditionssättet angår*, torde jag få nämna att för en mängd bref, hvilka förut skolat af de expeditionshafvande upprättas, har införts bruket af tryckta blanketter, uti hvilka endast namn och siffror behöfva ifyllas, och att detta medfört icke ringa tids- och arbetsbesparing så väl i allmänhet som i synnerhet i afseende på ett hos Kammarrätten ofta förekommande slag af mål, nemligen de så kallade *afskrifnings-målen*. Dessa, uti hvilka ofta förekomma namn på en mängd personer med utsatta ganska små penningebelopp, för en hvar, expedierades fordom på det sätt att utur Konungens Befallningshafvandes utslag infördes alla de särskilda namnen och de olika summorna i Kammarrättens skrifvelse, och att detta skrifveri samt den noggranna kollationeringen af alla dessa namn och siffror skulle medtaga betydlig tid och erfordra icke ringa uppmärksamhet, torde för en hvar vara uppenbart. Jag hade ej länge deltagit i Kammarrättens arbeten, förr än jag insåg det ofrukt-samma och tidsödande i detta expeditionssätt, och nu begagnas till de inelligande expeditionerna, hvilka af referenterna justeras, endast tryckta blanketter, uti hvilka vederbörande Konungens Befallningshafvandes namn, datum på dess resolution och det belopp, som skali afskrifvas, af den expeditionshafvande inskrifvas.

Beträffande *indelningen till tjänstgöring vid Kammarrättens protokoll*, så har förändringen egentligen bestått deruti, att då tillförene hvarje protokollsförande tjänstgjorde *alla sessionsdagar under en hel vecka* och sålunda på en gång samlade på sig en mängd mål från samtliga referenterna, så sitter nu mera icke någon mera än en eller högst två dagar

dagar i veckan vid protokollet, men återkommer dertill något oftare, hvarigenom möjlighet beredts Kammarrätten att kunna få expeditionerna skyndsammare uppsatta, än som förut varit möjligt, men deremot tjensten blifvit besvärligare i synnerhet för dem af kansli-tjenstemännen, som jemte sin befattning i Kammarrätten innehafva sådan jemväl på annat ställe. Att befrielsen för tjenstemännen i Kammarrättens kansli från renskrifnings-bestyrt, så att de ej ens behöfva ombesörja utskrifningen af de ineliggandes utslagen, lemnat dem tillfälle till ökad verksamhet af annan, för det allmänna mera gagnande beskaffenhet, är så uppenbart, att ett blott påpekande af detta förhållande torde anses tillfyllestgörande.

Jag har nu angifvit de väsendtligaste förändringar i arbets- och expeditionssättet, som egt rum, och om härtill lägges, att Kammarrättens ledamöter, hvilka å deras tjenstgöringsdagar städe mycket punktligt inställa sig vid den för sessionernas början bestämda timma, deremot alldeles icke äro nogräknade om tiden, då ett qvardröjande erfordras för att till slut bringa ett föredraget ärende; — att under pågående session allt tal om händelser eller ämnen främmande för föredragningen sorgfälligt undvikas vid sessions-bordet; och att någon tidningsläsning ej heller derstädes idkas, så lärar den rätta nyckeln vara funnen till den gåta, hvilken Herr Justitie-ombudsmannen funnit så svårlöst, att han måst taga sin tillflykt till *missrisande antaganden*, hvilka slutligen ledt honom till att rörande sättet för arbetenas bedrivande inom Kammarrätten uttala den mening, att om följden häraf blifvit mindre väl begrundade, motiverade och af-fattade beslut, borde sådant icke väcka förundran — ord, vid hvilkas läsning jag måste tillstå att det hos mig deremot väckt ej ringa förundran, att Herr Justitie-ombudsmannen, som i omedelbart sammanhang dermed tillkännagifvit att han ej *velat* undersöka huru med Kammarrättens beslut sig förhölle i de af honom omnämnda hänseenden, och uttryckligen förklarar att han *ej heller ville påstå* att dessa beslut verkligen voro behäftade med de af honom uppräknade lyten, likväl icke dragit i betänkanade att nedskrifva och bland allmänheten genom tryck sprida anspelningar af för ett helt embetsverk så sårande beskaffenhet.

Det är något ovanligt att anmärkningar riktas emot ett embetsverk eller dess Chef dertfore att *för mycket arbete* blifvit utfördt, men om sjelfva anklagelseskriften utvisar att klandret grundar sig, icke på verkliga och utredda förhållanden, utan på en uppstapling af *oriktiga* suppositioner och gissningar, torde den anklagade ej böra lägga ett sådant klander allt för mycket på sinnet, helst som han icke blott har det egna medvetandet om att icke allenast *mycket* arbete utförts, utan äfven derom att ett, så vidt i vår förmåga stått, *ärligt* och *godt* arbete blifvit verkställt, utan han äfven kan till stöd härfor åberopa *obestridbara* förhållanden, såsom uti förevarande fall att blott en jemförelsevis högst ringa del af Kammarrättens beslut blifvit å högre ort öfverklagade; att, då klagomål anförts, dessa endast *mycket* undantagsvis föranledt till ändring i Kammarrättens utslag, och att, så vidt till min kanskap kommit, någon anmälan hos Justitie-

ombudsmannen om felaktigt förfarande af Kammarrätten vid något måls handläggning icke förekommit under något af alla de år, derunder jag tillhört embetsverket.

Jag har nu slutat och har intet yrkande att framställa, utan öfverlemnar till Herr Justitie-ombudsmannens eget samvete att afgöra om han vid sin framställning beträffande Kammarrätten förfarit utan lättsinne och med iakttagande af den aktning för andra, som skäligen af honom kunnat förväntas. Det är endast till försvar för mig och det embetsverk jag tillhör, som jag uppträdt, och jag förlitar mig på sanningens och det rättas makt att bana sig väg och att hos alla vältänkande göra sig gällande.

Sedan öfverläggningen härefter förklarades slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att något bestämdt yrkande i afseende å Lag-Utskottets förevarande Utlåtande icke blifvit afgifvet; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på Utlåtandets godkännande och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Herr Grefven och Talmannen hemställde, huruvida Kammaren, i enlighet med hvad vid hållet talmanssammanträde öfverenskommit, behagade besluta att nästkommande Lördag den 14 dennes företaga val af tjugufyra valmän jemte sex suppleanter för utseende af Riksdagens Justitie-ombudsman och hans efterträdare; hvilket bifölls.

Justerades sju protokollsutdrag för detta sammanträde: hvarefter Kammaren åtskildes kl. 11 e. m.

In fidem
O. Brakel.